

ECDC INTÉZMÉNYI KIADVÁNY

Az igazgató jelentése a 2010. évi tevékenységről

Összefoglaló

2010-ben az ECDC sikeresen végrehajtotta munkaprogramjának nagy részét. Ezzel egyidejűleg növelte a teljesítményét, megszilárdította struktúráit és továbbfejlesztette partnerkapcsolatait, mindezt a fertőző betegségek által Európában jelentett veszélyre adandó, megerősített válasz iránti igény kezelése érdekében tette. Ez az első alkalom, hogy a Központ 2010-es legfontosabb eredményeinek ismertetésén kívül egy új, II. rész is szerepel a honlapon, amely beszámol az ECDC 2010-es munkaprogramjának minden egyes tevékenységéről.

Források

2010-ben a költségvetés az ECDC *2007–2013 közötti időszakra szóló többéves stratégiai programjával* összhangban 57,8 millió euróra növekedett.

Betegség-specifikus munka

Az ECDC folytatta a tudományos munkát, a felügyeleti tevékenységeket, az adatbázisokat és a hálózatokat szolgáló eszközök fejlesztését, valamint a kapacitásépítés és a megbízatásába tartozó hat betegcsoporthoz kapcsolódó képzés megszervezését. Minderre az igazgatótanács által 2009-ben jóváhagyott éves munkaprogrammal, valamint *a 2010-től 2013-ig tartó időszakra szóló, betegség-specifikus programokra vonatkozó stratégiákkal* összhangban került sor.

A **légtúti fertőzések** a következő három területre oszthatók: influenza, tuberkulózis és legionárius betegség. Ami az **influenzát** illeti, az ECDC hozzájárult az A(H1N1) világjárvány kezelésének nemzeti, európai és globális értékeléséhez. Az Európai Gyógyszerügynökség munkájának támogatása érdekében az ECDC bebizonyította a pandémiás oltóanyag hatékonyságát, két tudományos vizsgálatot kezdeményezett a lehetséges szövődményekkel kapcsolatban és közzétette az oltóanyag-használatra vonatkozó becsléseket. Ezen túlmenően az ECDC hozzájárult az influenza miatt bekövetkező súlyos betegségek és halálozások európai felügyeletének megerősítéséhez. A szezonális influenza terén az ECDC kockázatértékeléseket dolgozott ki a 2010–2011-es időszakra vonatkozóan, megerősítette kommunikációs tevékenységét, valamint támogatta a tagállamokat és a Bizottságot az EU Egészségügyi Tanácsának szezonális influenza elleni védőoltásról szóló ajánlása végrehajtása során. Az Európai Bizottság kérésére az ECDC a **tuberkulózis** terén biztosította „*az Európai Unióban a tuberkulózis leküzdésére irányuló cselekvési keret*” nyomon követését, amely magában foglalta a tagállamokkal és az uniós érdekeltekkel való széles körű konzultációt. Ezenkívül az ECDC fokozta a HIV-vel összefüggő tuberkulózissal, a multirezisztenciával és a kezelési eredményekkel kapcsolatos felügyeleti tevékenységeit, valamint közzétette az ECDC és a WHO tuberkulózisról szóló második közös felügyeleti jelentését. Folytatódott a 2009-ben létrehozott tbc-

bakteriológiai referencialaboratóriumok európai hálózatának fejlesztése, és az ECDC továbbra is tudományos tanácsadást, iránymutatást és támogatást biztosított a tagállamok számára. A **legionárius betegséggel** kapcsolatos munka kiterjedt a külön e célra szolgáló felügyeleti hálózatnak az ECDC-nél történő integrálása befejezésére, amely folyamat 2010 áprilisában zárult le. Létrejött egy koordinációs csoport és megtartotta első ülését. Elkezdődött a laboratóriumi háttér biztosítása a tagállamok számára, aminek során különleges hangsúlyt helyeztek a járványok kivizsgálásával kapcsolatos minőségbiztosításra és támogatásra, beleértve a laboratóriumi kapacitások nyilvántartását. Eszközbeszerzések kidolgozásáról is megállapodás született, amelyek megvalósítására 2011-ben kerül sor.

Ami a szexuális úton terjedő betegségeket (STI) illeti, ideértve a HIV/AIDS-et és a vér útján terjedő vírusokat, az ECDC közzétette a HIV/AIDS-fertőzésről szóló éves felügyeleti jelentését, valamint a HIV/AIDS-vizsgálatról szóló, iránymutatásokat tartalmazó dokumentumát. 2010-ben sor került számos projekt elindítására (a férfiakkal szexuális kapcsolatot fenntartó férfiak körében a szexuális úton terjedő betegségek és a HIV megelőzésével, valamint az intravénás kábítószer-fogyasztók körében a HIV előfordulásával és megelőzésével kapcsolatban), valamint több projekt továbbfejlesztésére (a szexuális úton terjedő betegségekkel kapcsolatos, viselkedésre irányuló megfigyelés, a migráció, továbbá a HIV- és partnerbejelentés terén). Ezenkívül az ECDC ellenőrző jelentést tett közzé a dublini nyilatkozat végrehajtásáról és kidolgozta a 2009–2013-as időszakra szóló, a HIV/AIDS-re vonatkozó uniós cselekvési terv végrehajtásának nyomán követésére szolgáló keretet. Az EU egész területére kiterjedő felmérést és jelentést követően felülvizsgálták a hepatitis-B-re és -C-re vonatkozó felülvizsgálati és megelőzési rendszereket is, és létrehozták a hepatitis-B és -C uniós hálózatát. Továbbá végrehajtották a szexuális úton terjedő betegségekkel kapcsolatos mikrobiológiai projektet, amely a gonococcus antimikrobiális érzékenység felügyeletére helyezte a hangsúlyt, és jelentést tettek közzé. Az öt, szexuális úton terjedő betegséggel kapcsolatban adatgyűjtést végeztek, amelynek eredményeit 2011-ben teszik közzé.

Az élelmiszer és víz útján terjedő betegségek és zoonózisok tekintetében az ECDC az Európai Élelmiszer-biztonsági Hatóság (EFSA) által közzétett, *a zoonózisok, a zoonózis-kórokozók és az élelmiszer eredetű megbetegedések európai uniós 2009. évi tendenciáiról és eredetéről szóló uniós jelentésben* szereplő 12 emberi megbetegedés felügyeletét vizsgálta. A listeriosis első közös uniós vizsgálata is megkezdődött. 2010 márciusában IT-platformot vezettek be a sürgős kérdések megosztására, valamint az élelmiszer útján terjedő, több nemzetet érintő járványok felderítésének és vizsgálatának megvitatására. Ezenkívül hozzáálltak egy molekuláris felügyeleti rendszer kialakításához.

Az **új és kórokozó-átvivők (vektorok) által terjesztett betegségek** területén az ECDC megerősítette a 2009 szeptemberében a parazitológusok (orvosi entomológusok) és az izeltlábú kórokozó-átvivők által terjesztett betegségekkel foglalkozó közegészségügyi szakemberek számára létrehozott hálózatot (VBORNET). A hálózat elkészítette az invazív szúnyogfajok első elterjedési térképeit és kialakította felügyeletüket. A VBORNET más fajok csoportjaira vonatkozó adatok validálását is megkezdte. A tagállami tevékenységek és igények 2010-ben elvégzett felmérése alapján folyamatban van az emberi betegségeket terjesztő jelentősebb kórokozó-átvivők (vektorok) felügyeletére vonatkozó stratégia kidolgozása. Ami a kullancsok által terjesztett betegségeket illeti, az ECDC a szakértőkkel végzett munka során arra helyezte a hangsúlyt, hogy e betegségek bejelentési kötelezettség alá tartozzanak. Végül, a behozott vírusos megbetegedésekkel foglalkozó ECDC-hálózat a nyugat-nílusi járványokra való reakcióra, a külső minőségbiztosításra és a tagállamok mikrobiológusainak képzési támogatására összpontosította tevékenységeit.

A **védőoltással megelőzhető betegségek** terén az ECDC útmutatót és tanulmányokat tett közzé az invazív meningococcus-betegségekről, a kanyaró-mumpsz-rubeola elleni védőoltásról és a rotavírus-fertőzésekről. A pandémiás és a szezonális influenza elleni védőoltással kapcsolatban is végeztek vizsgálatokat. Készült egy konszenzusos dokumentum a védőoltásban részesülők arányának felmérésevel kapcsolatos egységesítésről, és ez fontos eszköznek bizonyulhat a további uniós szintű összehasonlíthatóság és viszonyítás szempontjából. 2010 decemberében sor került a második Eurovaccine konferencia megrendezésére. A felügyelet még inkább fokozódott külső minőségbiztosítási rendszerek (meningitis és influenza) bevezetése és a laboratóriumi kapacitások (pneumonia) Európa-szerte történő felméréseinek elvégzése révén. A DIPNET (a diftériával kapcsolatos felügyeletre szolgáló hálózat) átadása befejeződött, és elkezdődött az EUVACNET-re vonatkozó eljárás (kanyaró, rubeola, szamárköhögés és bárányhimlő). A pandémiás védőoltásokhoz potenciálisan kapcsolódó orvosi esetekkel foglalkozó VAESCO projektje révén az ECDC tanulmányozta a Guillain-Barré szindrómát (nincs összefüggés) és a narkolepsziát (a vizsgálat még tart).

Ami az **antimikrobiális rezisztenciát és az egészségügyi ellátással összefüggő fertőzéseket** illeti, 2010 legjelentősebb eseményei közé tartozott az antimikrobiális rezisztenciára irányuló felügyeleti hálózatnak (EARS-Net) az ECDC-be történő integrálása. A hálózat új honlapot indított, beleértve egy interaktív adatbázist is, és közzétette a 2009. évi jelentését. Az ECDC átfogó értékelést készített egy multirezisztenciát kiváltó új enzimet termelő baktérium, azaz a New Delhi metallo-beta-lactamase (NDM-1) által előidézett veszélyről, és iránymutatásokat tartalmazó dokumentumot fog kiadni a tagállamok számára. Egy másik jelentős esemény az ECDC által koordinált,

* A zoonózisok, a zoonózis-kórokozók és az élelmiszer eredetű megbetegedések európai uniós 2009. évi tendenciáiról és eredetéről szóló közösségi összefoglaló jelentés.

2010 novemberében megrendezett második Európai Antibiotikum Nap volt. Az esemény – amely az antibiotikumok körültekintő kórházi felhasználását helyezte a középpontba – széles körű nyilvánosságot kapott Európa-szerte, október 20. és december 3. között összesen 226 újságcikk foglalkozott vele. Végül, az ECDC támogatta az Európai Unió Tanácsának az egészségügyi ellátással összefüggő fertőzések megelőzését és leküzdését is magában foglaló betegbiztonságról (2009/C 151/01), valamint az antimikrobás szereknek a humán orvostudományban való körültekintő használatáról (2002/77/EK) szóló ajánlásait azáltal, hogy kidolgozta az egészségügyi ellátással összefüggő fertőzésekkel és az antimikrobás szereknek az intenzív kórházi ellátásban való használatával kapcsolatos pont-prevalencia felmérések elvégzésének módszertanát. Az ECDC koordinálta a 23 ország 66 kórházában végrehajtott, közel 20 000 betegre kiterjedő első kísérleti felméréseket.

Közegészségügyi feladatok

A közegészségügyi feladatok mára teljesen elfogadottak, és most már a további megszilárdítás és finomítás szakasza következik.

Felügyelet

2010 végére a 2005-ben működő 17 külön felügyeleti hálózatból összesen 11 került át a TESSy-be. Bizonyos tevékenységeket ki kellett szervezni, mivel az ESCDC még nem szerzett kellő szaktudást ezeken a területeken. Az ECDC a TESSy tagállami felhasználóit is támogatta. Az igazgatótanács 2010 novemberében jóváhagyta a TESSy-ből származó felügyeleti adatok harmadik felekkel való megosztására vonatkozó eljárást. 2010-ben jelentős adatmennyiség gyűlt össze, és az ECDC az éves járványügyi jelentésen kívül külön felügyeleti jelentéseket tett közzé a zoonózisokról, a tuberkulózisról, a HIV/AIDS-fertőzésről és az influenzáról. Ezen túlmenően befejeződött az adatminőség biztosításával kapcsolatos projekt első szakasza és az eredmények áttekintése. Az ECDC és a felügyeletért felelős illetékes szervek meg fogják vitatni az uniós elvárásoknak megfelelő, hatékony felügyeleti rendszerek működésére vonatkozó alapvető minimumkövetelmények kidolgozását.

Tudományos támogatás

A 2010. november 11–13-i, éves ESCAIDE konferencia Lisszabonban történő megrendezésével az ECDC továbbfejlesztette a tudományos támogatást. A HIV-re vonatkozó modellek kidolgozásával, a bárányhimlő-védőoltási programok bevezetésével és az influenzajárvány idején történő iskolabezárások hatásainak szimulációjával folytatódott a matematikai modellezéssel kapcsolatos munka. Az ECDC folytatta a környezetvédelmi és járványügyi projektjének (E3 projekt) fejlesztését a hatalmas EDEN-adatbázisok ECDC-nek történő átadása révén. Ami az európai fertőző betegségekkel kapcsolatos jelenlegi és jövőbeni terheket illeti, négy tagállamban előforduló négy betegség vonatkozásában elfogadtak és kipróbáltak egy módszertant. Továbbá az ECDC kialakította a tudományos tanácsadás folyamatát, létrehozott egy rendszert a bejelentkezéshez és a kérések megválaszolásához, valamint kiépített egy szakértői adatbázist. 2010-ben az ECDC elsőként szervezte meg a bizonyítékokon alapuló módszerekkel kapcsolatos képzést a fertőző betegségek járványtana terén. Végül, az ECDC számos kulcsfontosságú kérdésben folytatta az együttműködést a nemzeti mikrobiológiai fókuszpontokkal.

Felkészültség és válaszadás

2010-ben az EWRS (korai figyelmeztető és gyorsreagáló rendszer) kiegészítése céljából kockázatkezelési kérdésekkel foglalkozó, új kockázatértékelési platform kezdte meg működését. Az ECDC öt tömegrendezvény vonatkozásában vizsgálta és ellenőrizte a fertőző betegségek kockázatait. Az ECDC által működtetett EWRS-ben az EU területén összesen 89 veszélyt jelentettek be. Összességében 32 kockázatértékelés készült, amelyeket megosztottak a tagállamokkal. Ezenkívül az ECDC helyszíni szakértőket is biztosított, hogy támogatást nyújtson a tagállamoknak a bulgáriai kanyarjárványra, a görögországi nyugat-nílusi vírusfertőzésre és az EU-n kívül, Haitin előforduló kolerajárványra való válaszlépésekhez. Iránymutatásokat tett közzé a fertőző betegségek repülőgépen és kőrutazást végző hajón történő továbbadásának kockázatértékelésére vonatkozóan. Az A(H1N1) világjárvány során szerzett tapasztalatok alapján az ECDC felülvizsgálta a közegészségügyi esetekre vonatkozó operatív tervét (PHE-OP). 2010-ben három szimulációs gyakorlat végrehajtására került sor, és az ECDC négy, a tagállamok és a Bizottság által szervezett gyakorlatban vett részt.

Képzés

A kapacitásépítésre irányuló képzési tevékenységek főleg kétéves ösztöndíjprogramokból – például EPIET és EUPHEM – álltak. Az EPIET értékelését követően a meglévő uniós irányvonal kiegészült egy tagállami választási lehetőséggel annak érdekében, hogy nagyobb legyen a tagállamok felelősségvállalása a program során. Az EUPHEM és az EPIET programok belső minőségellenőrzési tevékenységeinek részeként összesen 19 tagállami látogatás megszervezésére került sor. Az ECDC specifikusabb képzési programokat is szervezett és kidolgozta a gyakorlati járványügyi kézikönyv wikijét (FEM Wiki).

Egészségvédelmi kommunikáció

2010-ben az ECDC 35 tudományos publikációt adott ki. Az ECDC új, 2009-ben elindított honlapja – figyelembe véve, hogy 2010-ben több mint 70 000 fájlt töltöttek le – a közegészségügyi kérdések tekintetében fontos európai információforrássul szolgál. A honlapon hét spotlight jött létre a fertőző betegségekkel kapcsolatos fontos témák kiemelése érdekében. A célközönség körébe tartoznak a közegészségügyi szakértők, a szakemberek, a politikusok és a nyilvánosság. 2010-ben közel félmillióan látogattak el erre az új honlapra. Ezen túlmenően új intranet és „extranet” platformokat is bevezettek. Továbbá az Eurosurveillance 307 cikket, 100, szakértők által értékelt gyorsközleményt és 105 – szintén szakértők által értékelt – nagy terjedelmű cikket közölt. Az ECDC folytatja az egészségvédelmi kommunikációval kapcsolatos kutatás fejlesztését, valamint a tagállamok egészségvédelmi kommunikációjának támogatását, különösen a kommunikációs eszközkészlet alkalmazása révén.

Partneri kapcsolatok

2010-ben az ECDC elhatározta, hogy megerősíti és egyszerűsíti a tagállamokkal való együttműködés módját: 2011-től minden egyes országban kijelölik a koordinációért felelős illetékes szervezet. 2010-ben számos országlátogatás megszervezésére sor került, folytatódott az országokkal kapcsolatos információkra vonatkozó projekt, valamint további együttműködés alakult ki az uniós tagjelölt és potenciális tagjelölt országokkal. Még inkább erősödtek az intézményközi kapcsolatok az Európai Parlamenttel, a Miniszterek Tanácsával (beleértve az uniós elnökségeket is), az Európai Bizottsággal, más európai ügynökségekkel, a WHO-val és az ECDC amerikai, kínai és kanadai partnerintézményeivel.

Vezetés

2010 májusában az ECDC új igazgatója elindította „Az ECDC 2010–2011-es időszakra vonatkozó fenntartható menetrendjével” kapcsolatos kezdeményezést. Ez magában foglalta 15 munkacsoport létrehozását, hogy megvitassák számos stratégiai terület – többek között a stratégia, a partneri kapcsolatok és a pénzügyek – fejlesztésének folyamatát. A folyamat eredményeként egy sor gyakorlati javaslatot terjesztettek az igazgatótanács elé jóváhagyás céljából. Ennek következtében az ECDC elfogadta a szervezetre vonatkozó értékeket, azaz azt, hogy a minőségre törekedjen, legyen szolgáltatásközpontú és egységes csapatként lépjen fel. 2010-ben az igazgatótanács összesen háromszor, a tanácsadó fórum pedig négyszer tartott ülést, amelyek során egy külön e célra szolgáló, együttműködésen alapuló „extranet” segítségével hatékonyabbá vált a kommunikáció és a támogatás. Az igazgatótanács által 2010 novemberében elfogadott munkaprogram első ízben tartalmazott részletes, tevékenységekre lebontott költségvetési számadatokat. 2010 júliusában bevezették a munkaprogram megtervezésére és nyomon követésére szolgáló vezetői információs rendszer második változatát. A minőségirányítás az ECDC stratégiai célkitűzése lett, és a minőségirányítási folyamat elindítása eredményeként a közös értékelési keretet (CAF) választották eszközül az minőségbiztosításnak az ECDC-nél 2011-től történő megvalósításához. Továbbá a személyzeti bizottság létrehozott egy környezetvédelmi csoportot az ECDC által a környezetre gyakorolt hatások csökkentése érdekében.

Igazgatás

A forrásgazdálkodással foglalkozó egység továbbra is egész évben támogatta az ECDC operatív tevékenységeit. Az ECDC költségvetése 2010-ben utoljára (+20%-kal) 57,8 millió euróra növekedett. Számos alkalmazottat vettek fel, 2010. december 31-én összesen 254-en dolgoztak az ECDC-nél.